1571

PRES-SERVIS
NOVINSKO-IZDAVAČKO PREDUZEĆE SAVEZA NOVINARA JUGOSLAVIJE
PRESS PUBLISHING ENTERPRISE OF THE FEDERATION OF YUGOSLAV JOURNALISTS
BEOGRAD — Knez Mihajlova 2/X — Pošt. fah 842
Tel. 621-578 | Ček. račun 101-11/1-804 Current Account with Yugoslav National Bank
SLUŽBA DOKUMENTACIJE
CLIPPING SERVICE
Isečak iz lista
Newspaper cutting НОВА МАКЕДОНИЈА
Скопје
24 VII 1965

ПРЕД ОТВОРАЊЕ НА ИЗЛОЖБИТЕ „ПОДАРЕНИ ДЕЛА“ И „65 СЛИКИ ОД МАЈСКИОТ САЛОН“ ВО ПАРИЗ

ПАНОРАМА НА СОВРЕМЕНИТЕ БИДНУВАЊА ВО СЛИКАРСТВОТО

Борис Петковски, директор на Музејот на современата уметност во Скопје: **„Музејот веќе одамна го проучува прашањето за што пошироко вклучување во „Средбата на солидарноста“ со низа ликовни манифестации...**

Во рамките на годинешнава „Средба на солидарноста“, Музејот на современата уметност од Скопје ќе ја отвори својата традиционална изложба „Подарени дела“. Покрај оваа ликовна манифестација, во деновите на „Средбата“, во Скопје ќе гостува „Мајскиот салон“ од Париз.

Во врска со тоа, наш соработник го интервјуира директорот на оваа институција, Борис Петковски.

(Ѓоко Поповски)

■ Музејот на современата уметност во Скопје и годинава, во рамките на „Средбата на солидарноста“, приредува изложба на подарени дела. Меѓутоа, изложбата „65 слики од Мајскиот салон во Париз“ алудира за едно проширување на концепцијата и насоките за учеството на Музејот во идните „Средби“. Дали би сте биле љубезни, доколку е тоа така, да ни кажете, во што се состојат тие нови ориентации?

— Почнувајќи од 1964, Музејот на современата уметност приредува во рамките на „Средбата на солидарноста“ изложби на подарени дела: првата година беа прикажани подароците од некои југословенски уметници, а во 1965 беше организирана голема изложба на подароци добиени од нај различни земји во светот, што беше многу позначајна по обем и по вредноста на прикажаните дела. Меѓутоа, Музејот веќе од поодамна го проучува прашањето и за поинакво вклучување во „Средбата“, за организирање поинакви ликовни манифестации. Насоките на вакви размислувања се мошне разновидни, а така и можностите за нивната реализација. Во овој момент, во состојба сум да ја истакнам, како основна тенденција, желбата во „Средбата“ Музејот да прикажува изложби што ќе одбележуваат значајни моменти и личности во современата ликовна уметност а, од друга страна, ќе опфаќаат во најголем дел истакнати уметници — дарители на Музејот. Ваквите настојувања ја имаат веќе годинава својата прва реализација, со изложбата „65 слики од Мајскиот салон“ во Париз. Ќе напоменам уште дека е размислувано и за други облици на придонес на Музејот во рамките на „Средбата на солидарноста“. Еден од нив може да биде организирање на ликовен симпозиум за скулптура во метал. Потоа, организирање теоретски симпозиуми за одделни прашања од ликовната и применетата уметност, што можат да имаат пошироко општествено и културно значење: учеството на овие две творечки подрачја во изградбата и естетското оформување на Скопје и нивното присуство во секојдневната животна и културна практика на човекот од нашето подрачје.

■ И двете изложби, секако, ќе го привлечат вниманието на јавноста. Дали би сакале, пред нивното отворање, да укажете на нивната содржина и некои белези што ги карактеризираат?

— Годинава ја продолжуваме веќе спомenатата традиција: подготвена е изложба на подарени дела, добиени по 26 јули 1965 година. Од над 500 подароци, добиени во текот на изминатата година, извршен е избор што ќе биде прикажан во свечените сали на Собранието на СРМ (слики и скулптури), и во Салонот на Музејот (графики). Изборот е усвоен од расположивиот простор, желбата да се оформи што поквалитетна експозиција и настојувањето да се застапат уметници од сите 31 европска и воневропска земја, од каде се добиени подароците. Франција и оваа година е презентирана со неколку мошне истакнати уметници, во најголем дел претставници на онаа ликовна интернационала што се вика со повеќе или со помалу право, Париска школа. Скопската публика ќе ги види делата на ветераните Фернан Леже, Андре Масон и Морис Естев, претставници и симболи на некои од најзначајните правци, настојувања и настани во уметноста на овој век. Нив им се придружуваат сликарите Осијасон, Востан и Прасинос: еден Рус, еден Полјак и еден Грк, чии имиња, исто така, означуваат истакнати учесници во современата ликовна панорама на Франција. Франција ќе биде претставена и со други имиња, меѓу кои е и тоа на Бернар Бифе, една од најбизарните и нај оспорувани ликовни креации во периодот по II светска војна; на сликарот Месажје, на прочуениот скулптор Стали; на скулпторката од грчко потекло Жан Спитерис; на сликарот Зао Ву — Ки, тој Кинез што претставува една од најмаркантните фигури во современата француска и светска ликовна уметност итн. Овие уметници претставуваат некои актуелни правци на ликовната уметност во Франција: од хуманизираниот кубизам на Леже, па преку надреализмот, лирската апстракција, нонфигурацијата сè до современите тенденции означени со името „нова фигурација“. Годинава САД ќе бидат застапени со творби на неколку уметници. Меѓу нив се наоѓаат и две дела на Александар Калдер, уметник чие значење во историјата на модерната скулптура има светски димензии. Креаторот на таканаречената „кинетичка скулптура“, му подари на Музејот од Скопје една своја скулптура, „мобил“, и еден гваш со посвета за Скопје. На изложбата се прикажани и творбите на сликарите Бернар Чилс, Казарела, Сарај Шерман, на скулпторот Кромбах, на неколку познати американски графичари, итн.

Полската колекција, што веќе на минатогодишната изложба беше една од најобемните, се зголеми во изминатиот период со уште 66 ликовни творби. Дел од нив ќе бидат прикажани на 26 јули: делата на Ејбиш, Шаповски, Бережницки, Халас и тн. Прикажаните полски уметници се истакнати личности во ликовниот живот на својата земја, ја имаат застапувано на бројни изложби на современата полска уметност во странство и во ред најголеми светски ликовни манифестации, какви што се биеналата во Венеција, Токио, Сао Паоло и тн. Исти карактеристики ги одбележуваат и уметниците Ј. Брож, Кавка, Кривош, П. Матејко, А. Фрижљан и тн., неколцина од оние што ја претставуваат чехословачката колекција, од близу 50 подароци. Унгарија е застапена со дела на Фрејер, Кантор, Троберм, Фење, Сабо, Шомош и тн. Претставниците на овие социјалистички земји ни овозможуваат да се запознаеме со некои елементи на современите ликовни

Борис Петковски

настојувања кај нив и ни овозможуваат да заклучиме дека тие се мошне разновидни и сè повеќе вклучени во општите тенденции на ликовната уметност во светот, настојувајќи да изградат и зачуваат национален белег во ликовната креација. Австријанецот Алфред Хрдличка, скулптор и графичар, е носител на бројни награди, учесник на Биеналето во Венеција во 1964. Англија е застапена со дела на Рут Франкен, Агата Сорел, Шејн Вер, графичари и сликари чие творештво е познато и кај нас (учествувале на неколку биенала на графиката во Љубљана.

Меѓу неколкуте италијански уметници, ќе ги одбележиме Алберто Бурии, Гетулио Авиани, Ѓ. Сантомазо, маркантни личности во современата италијанска и европска ликовна уметност. Меѓу претставниците на неколкуте земји од Јужна Америка, се наоѓаат и имињата на Ангелика Капорасо, на Л. Г. Молина, од Аргентина; на Ќ. Островер, од Бразил; на Шакон, од Венецуела, и тн. Југославија е претставена со значајни подароци од С. Ќелиќ, Ј. Берниќ, П. Лубарда, П. Милосављевиќ, О. Глиха, В. Величковиќ, П. Нешковиќ, Б. Карлаварис и др. Присутни се и Т. Шијаковиќ, Д. Аврамовски — Гуте, Р. Калчевски, Л. Велков, Г. Чемерски, С. Куновски, М. Спироска, Хаџи — Бошков, Б. Митриќевски, В. Ѓорѓиев, дел од уметниците од Македонија, кои на Музејот му подарија свои творби.

Изложбата „65 слики од Мајскиот салон во Париз“ веќе ја спомenав и ја нагласив основната цел на нејзиното прикажување во Скопје. „Мајскиот салон“ е несомнено најзначајна ликовна манифестација во Франција, во оној дел на францускиот ликовен живот што се изразува во системно организирање бројни годишни салони. Роден во „најцрните години на војната во 1943“, како што одбележува Гастон Дил, претседател — основач на „Мајскиот салон“, оваа институција настана како отпор наспроти сета физичка и идеолошка пресија на фашизмот и со желба да се „реконструира иднината“. Меѓу основачите на Салонот се најдоа и неколку истакнати уметници, какви што се Пињон, Манесје, Ле Моал и Сенжје, инаку дарители на Музејот во Скопје. Во изградување концепцијата на „Салонот“ и на неговата физиономија, работеа по голем број познати личности од францускиот ликовен и културен живот, меѓу кои и писателот, теоретичарот и бившиот директор на Националниот музеј на модерната уметност во Париз, Жан Касу. Првпат „Салонот“ се претстави во мај 1945 со творби на околу 60 сликари и поети. Минувајќи низ големи искушенија и во борба со мошне тешки просторни и финансиски проблеми, овој „Салон“ стана, како што тоа често се истакнува во Франција, инструмент за одредување вредноста и местото на кој и да е уметник: поканата за учество во овој „Салон“ го означува моментот на творечкото созревање на дадениот уметник. „Салонот“, мошне строг во својот избор и во некои моменти исправен пред опасноста да стане затворен за некои актуелни настојувања во ликовната уметност, инсистира да ги прикажува сите живи и актуелни текови на современата уметност во Франција и во други земји: во рамките на „Салонот“, секоја година се поканувани или одделни уметници од други земји, или е укажувано гостопримство на изложби или на ликовната уметност од разни европски и воневропски земји. И самата јатка на редовните излагачи во „Салонот“ е интернационална по својот состав, опфаќајќи уметници од, речиси, сите континенти што живеат во Париз и ѝ припаѓаат на Париската школа. Уште еден елемент за да се одбележи интересот за прикажување на овој избор од 65 слики изложени, главно, годинава во рамките на „Салонот“ и прикажани во Скопје во Собранието на СРМ. Присутни се со овие неколку десетини творби сите тенденции и карактеристики на современата ликовна уметност во Франција. Тука се наоѓаат дела создадени во духот на традиционалната реалистичка фигурација, творби што одбележуваат неколку насоки во современиот надреализам: претставена е лирската апстракција, ташизмот, нонфигурацијата, геометриската апстракција, некои настојувања во таканаречената поп-арт уметност, сè до своевидните облици на францускиот тип на новата фигурација. Ќе сторам неправда ако во спомenувањето на учесниците на оваа изложба испуштам некое име. Меѓутоа, морам да се ограничам на одбележувањето на Пикасо, Пињон, Зао Ву Ки, Месажје, Марфен, Деноаје, Дусе, Жиле, Ле Моал, Михајловиќ, Мусиќ, Алешински, кои се инаку дарители на Музејот; потоа, Апел, Баj, Борес, Клаве, Кремонини, Деван, Јорн, Лам, Реј Мен, Полјакоф, Шнајдер, Сото, Тапиес и тн. Ќе напоменам, дека Југославија е трета земја што ја има честа да го организира и види „Мајскиот салон“, барем и во вака ограничен обем.

Исмет Мујезиновиќ: „СУТЈЕСКА“

■ Фондот, со кој располага Музејот, не е мал. Меѓутоа, прави ли и што прави Музејот за неговото зголемување преку продолжување на акцијата за подарување, што е една од компонентите на самата сушност и смисла на „Средбата“, преку откуп и слично?

— Бројот на подароците што се добиени во текот на изминатата година покажува дека Музејот големо внимание ѝ посветува на акцијата за подарување уметнички творби. Установата известува за видот на своето настанување и за своите цели уметници од разни краишта на светот, оние чие творештво може да значи вистински придонес за колекцијата на Музејот. Со сите уметници што подарија свои творби, се одржуваат постојани врски што се од вонредно значење за установата и, сметам, за сета ликовна уметност кај нас. Со нив, се надевам, ќе се овозможи во иднина не само досегашната размена на публикации, одделни ликовни изложби, туку мошне пообемна дејност особено кога ќе биде изградена зградата на Музејот. Постојано се прошируваат и продлабочуваат врските и соработката со голем број установи, организации и поединци од земјата и од странство, што придонесуваат на разновидни начини за изградување на скопскиот Музеј и за реализација на неговите сегашни и идни настојувања. Инаку, Музејот досега има организирано над 40 ликовни изложби, во своја организација или во соработка со други институции. Напоредно со активноста во овој поглед, соодветно внимание му е посветено на зголемувањето на колекцијата и со повремени поединечни или пообемни откупи. Сега опфаќа над 1.200 творби, а со најавените податоци до крајот на годината знатно ќе се надмине овој обем. Во наредниот период големо внимание ќе биде посветено на подготовките за почетокот на изградбата на идната зграда на Музејот, што ќе биде лоцирана во еден дел на Кале. Што се однесува до изложбите, во 1967 посебна грижа Музејот ќе им посвети на три основни цели: натамошно системно прикажување на сите подароци; системно прикажување на истакнати уметници од Југославија и странство, со самостојни и групни ликовни изложби и организирање повеќе изложби, самостојни и групни, на современи македонски ликовни умтеници: во овој дел накрупниот зафат ќе биде изложбата на современата македонска ликовна уметност, што ќе биде прикажана во Музејот на современата уметност во Белград, кој побара од Скопскиот Музеј да ја подготви оваа ликовна манифестација. Доколку се остварат предвидувањата, постои можност Скопје следната година да види една изложба на младото англиско сликарство и изложба на графики и цртежи на Пабло Пикасо.

■ Најпосле дали Музејот константно остварува одредена активност во одгледувањето на неговите многубројни и не малу значајни врски и контакти со истакнати светски уметнички имиња и институции пред сè, дарители дела за неговиот фонд?

— Се разбира, дека сите контакти со разни организации, установи и поединци во странство Музејот ги користи за една постојана и системна соработка. Сигурен сум дека организирањето на избор дела од „Мајскиот салон во Париз“ ќе остави потрајни следи за нашата установа. Едната од нив се изразува веќе со податокот на Пјер Алешински, чие дело е изложено во рамките на изложбата на „Мајскиот салон“. И самата организација на оваа изложба во Скопје дојде како резултат од иницијативата на поранешните дарители на Музејот, а особено на Жак Дусе, сите инаку учесници во Мајскиот салон. Очекувам дека и во иднина или преку Секретаријатот на „Мајскиот салон“, во чие име и оваа година дејствуваше госпоѓата Жаклина Селц и нејзиниот сопруг Ивон Тајанѓе, или во допир со самите уметници ќе можеме да реализираме интересни ликовни изложби во Скопје. На сличен начин се однесуваме кон сите наши соработници и бројни пријатели во земјата и во странство. Самата изложба на „Мајскиот салон“ во Скопје е прифатена од Музејот на современата уметност во Белград, а исто така и изложбата на Ханс Хартунг и Ана Ева Бергман што веќе оваа есен ќе може да ја види скопската публика во организација на нашата установа.